

SKUP 2002 – 49

Prosjekt: Den skjulte kampen om pasientene
Medarbeider: Mari Hagerup Steffensen
Publikasjon: Asker og Bærums Budstikke
Publisert: September – oktober 02
Medium: Avis
Tema:

Den skjulte kampen om pasientene

Helsetilhørighet for innbyggerne i Asker og Bærum

Innledning:

Saken startet med flere tips om at Helse Sør og Helse Øst forhandlet om pasientene i Asker og Bærum. De to kommunene er geografisk plassert mellom de to helseregionene og det er tette bånd mellom helsevesenet i de regionene. Rikshospitalet, Radiumhospitalet og Statens Senter for Epilepsi (med adresse Sandvika) tilhører Helse Sør men får mange pasienter fra Asker og Bærum. Kommunene har i svært mange år hatt egne samarbeidavtaler med sykehusene, en av de viktigste avtalene er den lokale barneavdelingen på Rikshospitalet. I tillegg benytter mange seg av spesialistene tilknyttet disse sykehusene.

Noen av tipserne hevdet blant annet at det forelå konkrete planer om å flytte dagens barneavdeling fra Rikshospitalet til Ullevål Universitetssykehus. Ingen kunne imidlertid skjønne at endringen skyldtes misnøye, og mange stilte også spørsmål ved Ullevåls kapasitet.

Flere mente at det skulle underskrives en avtale om pasientene allerede før jul, fordi den gamle avtalen utløp 010103.

Arbeidsprosess:

Den første sjekkerunden til de aktuelle sykehusene og til Helse Øst, som Asker og Bærum er en del, ga imidlertid nedslående svar. Alle avkreftet ryktet, det nærmeste jeg kom var svaret fra en av direktørene i Helse Øst som sa at helseforetakene arbeidet med en endring av den totale helseforetaksstrukturen og at dette antakeligvis var en av mange hundre forslag.

Jeg valgte å samtale med flere på et lavere nivå i sykehusene, og flere mente bestemt at det pågikk forhandlinger om pasientene. Ryktene gikk i de medisinske miljøene, og mange fryktet at det ville endre deres pasientgrunnlag og arbeidsfelt. Men ingen av de jeg snakket med sa de var involvert i noen form for formelle prosesser. Ingen hadde skriftlig dokumentasjon som kunne bekrefte en slik dialog, men mange sa seg villige til å formidle dette hvis det dukket opp. Noen viste meg imidlertid brev som de selv hadde sendt til ledelsen i det lokale sykehuset, der de ba om svar på ryktene. Brevene var imidlertid ikke besvart og jeg fikk ikke tillatelse til å gjengi henvendelsen på trykk. Jeg vurderte hvorvidt noen ved å la seg intervju om bekymringen ved en uavklart pasientsituasjon, kunne frembringe svar, men ingen ønsket å stå frem offentlig. Mange fryktet for sin egen posisjon ved å stå frem offentlig.

Jeg begynte derfor å lete etter dokumentasjon og skriftlige kilder andre steder, men fant ingenting i postlistene eller i styredokumentene som kunne bekrefte at det pågikk forhandlinger.

En dag dukket det imidlertid opp en representant for Bærum sykehus venneforening i redaksjonen. Representanten, som har mange kontakter i sykehusvesenet, hadde også hørt rykter om forhandlingene og hadde begynt å engasjere seg i saken. Hun kom til meg fordi hun ønsket å sette et lesebrev på trykk. Brevet var allerede sendt til ledelsen i Helse Sør og Helse Øst og etterlyste svar på det jeg lette etter. Fordi jeg fremdeles manglet avgjørende bekreftelser, og dokumentasjon, valgte avisen å sette brevet på lesebrevplass i håp om at det kunne hjelpe.

Det gjorde det. I et privat svarbrev til venneforeningen bekreftet direktør Steinar Stokke i Helse Sør samtalen. Han sa at de ønsket å trekke avtalen. Årsaken var at pasientene fra Asker og Bærum var for dyre og at de ikke ønsket å finansiere pasienter fra Helse Øst. De kunne imidlertid tenke seg å innlemme Asker og Bærum i sin helseregion. Brevet bekreftet også at bakgrunnen var avtalene som skulle reforhandles innen 1. januar 2003.

Jeg fikk tilgang til brevet og fikk endelig bekreftelsen. Steinar Stokke bekreftet selvsagt innholdet i et intervju. For å vise leserne hva utspillet ville bety kontaktet jeg de som jobbet med barna. Jeg visste at motstanden var stor blant barnelegene og snakket derfor med flere lokale barneleger samt lederen av Rikshospitalets barneavdeling som slett ikke ønsket en annen ordning enn den de hadde. De mente dagens ordning var særdeles velfungerende, og ville strekke seg langt for å beholde den. Legen på rikshospitalet fortalte også at han verken var kontaktet i spørsmålet om helsetilhørighet eller en eventuell endring av avtalen. Jeg fikk imidlertid ikke en bekreftelse på at hvorvidt Ullevål skulle overta ansvaret for barna i Asker og Bærum. En av årsakene til det var manglende bekreftelse fra Ullevål, som ikke ønsket å uttale seg til pressen.

Saken ble slått stort opp og da jeg gikk videre på den viste det seg raskt at den både var kjent og diskutert i mange fora. Ledelsen i Helse Øst måtte bekrefte at det pågikk forhandlinger, og at det sågar var satt opp et eget forhandlingsmøte i nær fremtid. Helse Øst sa de ville prøve å få til en løsning for pasientene, men ville ikke gå inn på hva de ønsket for sine pasienter. Venneforeningen gikk sterkt ut mot at forhandlingene ble holdt i de lukkede rom.

Jeg valgte å gå rett på den politiske ledelsen, fordi omfanget av saken var stort. Dette var en sak som angikk alle innbyggere og alle som jobbet i kommunehelsetjenesten. Ordførerne, med Odd Reinsfelt i spissen, lot seg raskt engasjere. Han og Asker-ordføreren gikk sporenstreks inn for å bytte helseregion, for å beholde dagens pasientssamarbeid. Saken ble satt opp som hastesak i formannskapet i begge kommuner. En entusiastisk og løsmunnet ordfører røpet også at et helseregion-bytte hadde vært diskutert på flere møter i det såkalte vestregionsamarbeidet, som inkluderer Asker, Bærum og alle buskerudkommune ved Oslofjorden. Ordførerne gikk langt i å love innbyggerne at de ikke ville miste dagens tilbud.

Det politiske utspillet viste seg imidlertid å samsvare dårlig med agendaen på det lokale sykehuset, Bærum sykehus. Sykehusdirektøren gikk sterkt imot en innlemmelse i Helse

Sør og agerte for å opprettholde noe som viste seg å være et påbegynt samarbeid mellom Oslo-sykehusene i Helse Øst.

Ordførerne, som hadde flagget sin politiske agenda litt for raskt, ble nå stående i en flau situasjon. Det viste seg at de ikke hadde diskutert pasientsamarbeidet med Bærum sykehus. De visste heller ikke at det var innkalt til et samarbeidsmøtet mellom Helse Øst og Helse Sør, langt mindre visste de når møtet skulle finne sted. Samarbeidsmøtet skulle finne sted før de selv ville rekke å behandle saken politisk, i formannskapet. De måtte selv stå til rette for sommelet i avisen.

Ordførerne valgte også å trekke tilbake invitasjonen de i første utspill sendte til det lokale helsevesen og til venneforeningen.

På dette tidspunkt var mange politikere engasjert, saken ble tatt opp av både fylkespolitikere også stortingspolitikere fra den lokale benken. Ingen sentrale helsemyndigheter lot høre fra seg til tross for at saken dukket opp i flere fora. Først fjorten dager etter første avisoppslag gikk det ut en felles pressemelding om forhandlingene. Der stod det at det med bakgrunn i Budstikka oppslag var blitt avholdt møter mellom toppledelsen i Helse Sør og Øst og med helseministeren. Der var det enighet om at man arbeidet for snarest mulig å få på plass de nødvendige avtaler og å ivareta helsetilbudet for Asker og Bærum. Det ble inngått en kortsiktig avtale om å forlenge samarbeidet, det langsiktige arbeidet med avtalene skulle man ta i løpet av 2003.

Problemstillinger underveis:

Det har under hele arbeidet med saken vært et påfallende sterkt driv i den. Fra de første tipsene kom inn til første sak stod på trykk, har det vært mye hjelp å få innad i miljøene. Det medisinske miljøet er vanligvis tilbakeholdne overfor pressen, og når de nå var så villig til å åpne seg ringte det selvsagt flere alarmklokker i mitt hode; enten ville de bruke meg for egen vinning, eller de opplevde en reell frustrasjon i mangel på offentlighet rundt en avgjørelse som før sykehusreformen var offentlig. En måte å gardere seg mot å bli brukt var å stille klare krav til dokumentasjon. Alle jeg snakket med fikk beskjed om at de måtte gi meg dokumentasjon før jeg kunne gå videre med det.

Etter at jeg fikk hull på saken og Steinar Stokke bekreftet dragkampen om pasientene ble det etter hvert også et påfallende engasjementet blant andre aktører. Flere aktører i Helse Øst forsøkte å få meg til å slutte å skrive om saken, og det var åpenbart at mange brukte saken for å posisjonere seg politisk og økonomisk i forhold til næringslivet (jmf. Vestregion-samarbeidet). I ettertid har det også kommet frem at Helse Sør leide innen egen lobbyist for å få pasientene iver til Helse Sør (Aftenposten 7.februar).

Det stiller selvsagt spørsmålstegn ved hvorvidt jeg ble manipulert under deknningen av saken. Selv opplever jeg å ha styrt saken fordi jeg tidlig skjønte at det var sterke motsetninger, blant annet tror jeg at jeg har styrt unna mange fallgruber ved å "time" flere intervjuer. Etter at jeg først fikk hull på saken passet jeg på å ta oppfølgingsintervjuer før forrige sak ble publisert, og på den måten unngå at partene kunnet lese andres meninger (det er selvsagt lettere når man er en ettermiddagsavis). Dessuten valgte jeg å stokke om på det som kanskje ville være en naturlig dekningsrekkefølge i saken. Jeg valgte å

intervjue politikerne før den lokale sykehusledelsen, for å gjøre saken til noe mer enn en forhandlingssak i byråkratiet. Det skjedde selvsagt på eget initiativ, og jeg mener det har bidratt til å sette fokus på pasientene.

Kanskje kan man også lese den sterke drivkraften gjennom de leserbrevene som dukket opp i etterkant. Flere aktører, også flere som allerede var intervjuet av meg, valgte å skrive leserbrev for å få sin egen vinkling på saken. Argumentene de fremsatte var de samme som før.

Hvis man skal oppsummere saken er det imidlertid ikke hvem som dro og hvilken retning de dro i som er mest interessant. Det mest interessant er den prioriteringen pasienter og ansatte har fått. Gjennom hele saksforløpet har det vist seg at disse har vært nedprioritert. 150.000 innbyggere og potensielle pasienter har kun spilt en birolle i en byråkratisk dragkamp. Deres egne helsemyndigheter har ikke engang kunnet gjøre rede for hvilket tilbud de har ønsket å gi dem. Langt mindre har noe spurt hva pasientene selv ønsker.

Saken løper fremdeles i våre spalter. Hva som kommer frem i den videre dekningen av saken vites ikke, men det som står udiskutabelt tilbake er at pasientene og helsepersonell ikke prioriteres i spørsmålet om egen helse og eget fagfelt.

Mari Hagerup Steffensen
Journalist
Asker og Bærums Budstikke

Artikler på trykk i 2002:

1. Tilbudet på Rikshospitalet kan forsvinne, 30. sept 2002
2. Forhandler om sykehusløsning, 1. oktober 02
3. Kaster seg inn i sykehuskampen, 2.oktober 2002
4. Lojal mot Helse Øst, 3. oktober 2002
5. Sent på banen, 7 oktober 2002
6. Helsestriden løst – for denne gang, 15.oktober 2002 (skrevet av Dag Tufte, legges ved kun for å vise utviklingen i saken)